

Oppfølging av handlingsplanen for rikere sump- og kildeskog 2012

Ulrika Jansson

Ekstrakt

BioFokus har på oppdrag for Fylkesmannen i Hordaland oppdatert faggrunnlaget for rikere sump- og kildeskog og kvalitetssikret 1582 lokaliteter, derav 95 i felt. Kvalitetssikringsarbeidet har endret naturtypestatus for 317 lokaliteter slik at 1265 lokaliteter gjenstår som sannsynlig *rikere sump- og kildeskog*. Dette tilsvarer en reduksjon i antall lokaliteter av denne naturtypen med ca. 20 %, mens arealreduksjonen er på 71 %. Et stort antall lokaliteter (740 stk.) er vurdert som høyt prioritert for kvalitetssikring i felt.

Nøkkelord

Rik sumpskog
Rikere sump- og kildeskog
Rikere gransumpskog
Rikere løvsumpskog
Viersump i lavlandet
Boreal kildeskog
Varmekjær kildeløvsog
Rikere strandskog
Svartorstrandskog
Artsmangfold
Naturtyper
NiN
Utvalgt naturtype

Omslag

Boreal kildeskog i Bærum
Foto: Ulrika Jansson, 20. juni 2012

ISSN: 1893-2851

ISBN: 978-82-8209-253-1

BioFokus-notat 2012-44

Tittel

Oppfølging av handlingsplanen for rikere sump- og kildeskog 2012

Forfatter

Ulrika Jansson

Dato

17. april 2013

Antall sider

7 sider

Refereres som

Jansson, U. 2012. Oppfølging av handlingsplanen for rikere sump- og kildeskog 2012. BioFokus-notat 2012-44. Stiftelsen BioFokus. Oslo.

Publiseringstype

Digitalt dokument (Pdf). Som digitalt dokument inneholder dette notatet "levende" linker.

Oppdragsgivere

Fylkesmannen i Hordaland

Tilgjengelighet

Dokumentet er offentlig tilgjengelig. Andre BioFokus rapporter og notater kan lastes ned fra: <http://lager.biofokus.no/web/Litteratur.htm>

BioFokus: Gaustadallèen 21, 0349 OSLO

E-post: post@biofokus.no Web: www.biofokus.no

Bakgrunn

Naturtypen rikere sump- og kildeskog er vurdert som kandidat til å få status som utvalgt naturtype. Det ble derfor i 2011 laget et faggrunnlag for naturtypen (Jansson mfl. 2011). På oppdrag fra fylkesmannen i Hordaland, som er ansvarlig for naturtypen, ble det i 2012 tildelt midler for oppdatering av planen samt kvalitetssikring av de 1582 lokalitetene der rik sumpskog (F06) enten var angitt som naturtype i Naturbase, eller var del av en mosaikk med andre naturtyper. I oppdraget inngikk en vurdering av behov for feltkontroll, anslag av arealet rikere sump- og kildeskog samt å plassere lokalitetene i det nye systemet med utforminger (der dette lot seg gjøre). Videre skulle det lages et faktaark til oppdatert versjon av DN Håndbok 13, beskrivelsene av utformingene i handlingsplanen skulle presiseres og samkjøres bedre med NiN og en ny mer oppdatert artsliste skulle lages. Rapporteringen av prosjektet er delt i fire deler: 1) faktaarkutkast til ny DN 13, 2) oppdatert handlingsplan med nye arealtall 3) excelfil med vurderinger for alle de 1582 lokalitetene samt 4) dette notatet.

Metode

Faktaark og handlingsplan er oppdatert med hjelp av ny kunnskap om naturtypens utforminger, artsinventar og økologi. Naturtypen og utformingene er også tydeligere beskrevet og definert med hjelp av NiN-systemet (Halvorsen m.fl. 2009). Kvalitetssikringen av lokaliteter er gjort med utgangspunkt i de data som fantes i Naturbase i mai 2012. Alle lokaliteter med rik sumpskog (F06), samt alle lokaliteter der rik sumpskog var angitt som mosaikkandel ble kvalitetssikret. Materialet inneholdt totalt 1582 poster, men noe færre lokaliteter da et fåtall lokaliteter hadde mer enn en utforming av rik sumpskog angitt som mosaikkandeler. Beskrivelse, ortofoto og høydekoter ble deretter brukt som grunnlag for å vurdere naturtype (rikere sump- og kildeskog eller annen naturtype) samt utforming (etter nye kriterier i handlingsplan og nytt faktaark). Det ble også gjort en vurdering av areal rikere sump- og kildeskog for hver lokalitet. Alle lokalitetene ble klassifisert som godt eller dårlig beskrevet og det ble gjort en vurdering av om klassifisering til utforming var mulig, usikker eller umulig med det grunnlag som fantes tilgjengelig. På bakgrunn av dette ble det gjort en prioritering av hvilke lokaliteter som anbefales feltbefart. 95 lokaliteter ble feltbefart i 2012 etter ny metodikk.

Resultater

Antall og areal

Antall poster med sannsynlig forekomst av rikere sump- og kildeskog ble redusert fra 1582 til 1265 i forbindelse med kvalitetssikringen, en reduksjon med 20 % (tab. 1). Arealet rikere sump- og kildeskog ble redusert med hele 71 % eller 62 % hvis vi bare ser på lokaliteter med rik sumpskog som angitt hovednaturtype. Det totale kartlagte arealet rikere sump- og kildeskog i Norge oppgår til rundt 14,8 km². Disse tallene kan øke etter feltbefaring av lokaliteter med svært dårlig beskrivelse. Det er en meget skjev fordeling av rikere sump- og kildeskoger mellom fylkene, med null registrerte lokaliteter i Finnmark og 336 i Akershus. De fleste lokalitetene finnes i søndre delen av landet og langs kysten.

Tabell 1. Antall og areal etter kvalitetssikring samt datakvalitet og feltprioritering. Dataet er fordelt på fylke.

Fylke	Antall lokaliteter etter kvalitets-sikring	Reduksjon i antall etter kvalitets-sikring	Areal rikere sump- og kilde-skog (daa)	Areal-reduk-sjon etter kvalitets-sikring	Andel lokalitet er med god beskrivelse	Usikker klassifisering	Umulig klassifisering	Høyt prioritert for feltsjekk
Akershus	336	8 %	4157	33 %	59 %	158	82	225
Aust-Agder	72	25 %	283	89 %	83 %	22	7	15
Buskerud	37	5 %	281	56 %	15 %	5	20	32
Finnmark	0	100 %	0	100 %	75 %	2	0	0
Hedmark	78	31 %	725	90 %	42 %	58	13	52
Hordaland	66	13 %	796	43 %	91 %	39	0	10
Møre og Romsdal	58	28 %	443	81 %	83 %	38	4	17
Nordland	35	10 %	990	80 %	51 %	31	5	25
Nord-Trøndelag	19	41 %	904	69 %	42 %	23	1	22
Oppland	35	65 %	595	80 %	15 %	22	67	88
Oslo	82	12 %	676	42 %	62 %	41	4	37
Rogaland	36	22 %	629	38 %	73 %	26	7	18
Sogn og Fjordane	8	50 %	156	84 %	69 %	10	2	10
Sør-Trøndelag	15	58 %	147	95 %	29 %	11	2	5
Telemark	82	2 %	1008	69 %	80 %	22	6	24
Troms	8	38 %	370	90 %	100 %	10	0	5
Vest-Agder	51	28 %	337	89 %	52 %	31	6	27
Vestfold	186	10 %	1649	42 %	44 %	40	53	92
Østfold	61	14 %	615	27 %	43 %	28	5	36
Totalt	1265	20 %	14760	71 %	56 %	617	284	740

Utforminger

Ved kvalitetssikringen ble de nye utformingene brukt og alle lokaliteter ble klassifisert til en av de seks utformingene rikere gransumpskog (183 lok.), rikere løvsumpskog (418 lok.), viersump i lavlandet (80 lok.), boreal kildeskog (178 lok.), varmekjær kideløvsskog (132 lok.) eller rikere strandskog (163 lok.). For 111 lokaliteter med rikere sump- og kildeskog var beskrivelsen for dårlig til å kunne klassifiseres til utforming.

Datakvalitet

For hele datasettet (inkludert poster som ikke er vurdert som rikere sump- og kildeskog) har 44 % blitt klassifisert som lokaliteter med dårlig beskrivelse. Av de 56 % som har gode beskrivelser er det kun et mindretall beskrivelser som lever opp til dagens krav i Naturbase. Kvaliteten på tidligere registreringer skiller seg også mellom fylkene. I Oppland og Buskerud er 85 % av beskrivelsene vurdert som dårlige, mens færre enn 10 % er vurdert som dårlige i Hordaland og Troms. Med bakgrunn i beskrivelse og kartdata ble 57 % av hele datasettet (og 41 % av lokaliteter vurdert som rik sumpskog) vurdert som umulig eller svært vanskelig å klassifisere til utforming. 18 % av lokalitetene er vurdert som umulige å klassifisere til utforming. Her skiller Oppland og Buskerud seg negativt ut med 66 % respektive 51 % der klassifisering til utforming er vurdert som umulig.

Feltbefaring 2012

Totalt ble 95 lokaliteter feltbefart i 2012. De fordelte seg på fylkene Akershus (23 av 29 lokaliteter var rikere sump- og kildeskog), Aust-Agder (4/14 lok.), Buskerud (3/3 lok.), Oppland (9/11 lok.), Oslo (8/8), Rogaland (1/5 lok.), Telemark (4/4 lok.), Troms (1/4 lok.), Vest-Agder (0/12 lok.) og Østfold (1/5 lok.). De totalt 54 lokalitetene som ble vurdert til rikere sump- og kildeskog fordelte seg på alle seks utformingene. Det ble registrert 11 rikere gransumpskoger, 8 rikere løvsumpskoger, 3 viersumper i lavlandet, 15 boreale kildeskoger, 14 varmekjære kideløvs-skoger og 3 rikere strandskoger. Av de 95 lokalitetene som ble feltbefart ble 14 vurdert ikke å ha naturtypekvaliteter, verken som rikere sump- og kildeskog eller som annen prioritert naturtype.

Prioritering av videre feltarbeid

Hele 740 lokaliteter ble klassifisert som høyt prioritert for feltbefaring (tab. 1). Størst er behovet i fylker med mange forekomster som Akershus og Vestfold og i fylker med særs dårlige beskrivelser, først og fremst Oppland. Alle 740 høyt prioriterte lokalitetene bør imidlertid undersøkes i felt.

Diskusjon

Arealreduksjon

En del av arealreduksjonen på 71 % skyldes store mosaikklokaliteter uten angivelse av andel rik sumpskog. I eksporten fra Naturbase var mosaikkandelen satt til 100 % i de tilfeller der prosentangivelse manglet. Ofte dreier dette seg om 100-tals dekar fastmarksskog med mindre innslag av rikere sump- og kildeskog. I slike områder er arealet rikere sump- og kildeskog anslått til noen prosent av totalt areal. For lokaliteter med rik sumpskog som hovednaturtype er reduksjonen i antall beskjeden (fra 1287 til 1265). Arealreduksjonen for disse er fortsatt stor (62 %) og er en reell reduksjon av kartlagt areal på grunn av feilklassifisering, hogst eller annen ødeleggelse av biotopen eller ny angivelse av mosaikk med andre prioriterte eller uprioriterte naturtyper.

Verdisetting

Det er ikke gjort en systematisk gjennomgang av verdissetingen i det gamle datasettet, men noen stikkprøver viser at mange lokaliteter har en verdi som ikke samsvarer med dagens foreslåtte kriteriesett. Det dreier seg om både for høye og for lave verdier. Det er svært viktig at de lokaliteter som skal feltbefares blir verdivurdert i forhold til de nye kriteriene, der rødlisten for naturtyper veier tungt. De drøyt 150 C-biotopene som ikke fått høy feltprioritet bør vurderes feltbefart i neste runde for å unngå at viktige biotoper faller utenom klassifisering som utvalgt naturtype (kun A+B foreslås utvalgt).

Referanser

- Halvorsen, R., Andersen, T., Blom, H.H., Elvebakk, A., Elven, R., Erikstad, L., Gaarder, G., Moen, A., Mortensen, P.B., Norderhaug, A., Nygaard, K., Thorsnes, T. & Ødegaard, F. 2009. Naturtyper i Norge (NiN) versjon 1.0.0. – www.artsdatabanken.no (2009 09 30)
- Jansson, U., Thylén, A., Gaarder, G. og Blindheim, T. 2011. Faglig grunnlag for handlingsplan for naturtypen rik sumpskog - utkast. BioFokus-rapport 2011-9. ISBN 978-82-8209-144-2. Stiftelsen BioFokus. Oslo

BioFokus er en ideell stiftelse som skal tilrettelegge informasjon om biologisk mangfold for beslutningstakere, samt formidle kunnskap innen fagfeltet bevaringsbiologi. BioFokus ønsker å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter god dokumentasjon av de arealene som skal forvaltes. BioFokus legger derfor stor vekt på feltarbeid for å sikre oppdaterte og relevante data om botanikk, zoologi, økologi, samt avgrensning og verdisetning av områder.

Høy kompetanse er en forutsetning for å kunne registrere og presentere biologisk mangfold-data på en god måte. BioFokus sine medarbeidere er derfor godt skolert innenfor en rekke artsgrupper og har en bred økologisk forståelse for de ulike naturtypene som de arbeider med, det være seg skog, kulturlandskap eller ferskvann. Digitale verktøy som databaser, GIS og bilde-behandling er viktige redskaper i vårt arbeid for å anskueliggjøre naturverdier på en best mulig måte.

Stiftelsen utgir to digitale rapportserier som heter BioFokus-rapport og BioFokus notat,
<http://www.biofokus.no/Publikasjoner/publikasjoner.htm>